

**Tadeusz Kukiz,
Wołyńskie Madonny
i inne obrazy sakralne z diecezji łuckiej,
Białe Dunajce 1998, Ośrodek „Wołanie z Wołynia”,
stron 210, 2 nlb.;
Madonny Kresowe
i inne obrazy sakralne z Kresów w diecezji opolskiej,
Wrocław 1998, Wydawnictwo Wacław Bagiński,
stron 109, 2 nlb.**

Dzięki niestrudzonej aktywności Tadeusza Kukiza do rąk czytelników trafiły dwa tomy dotyczące kresowych wizerunków Matki Bożej i Pana Jezusa. Są to bardzo cenne wydawnictwa, dotyczą bowiem obiektów kultu, których losy ze względu na skomplikowaną historię najnowszą naszego kraju, nie są znane szerszemu ogółowi Polaków.

Sam Autor pochodzi z Kresów, z ziemi tarnopolskiej. Wywieziony w 1940 roku przez Sowiec do Kazachstanu, do Polski powrócił w 1946 roku i zamieszkał na Śląsku Opolskim. Z wykształcenia jest lekarzem. Aktywnie działał przy tworzeniu Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich. Jest popularyzatorem historii i kultury Kresów. Od wielu lat zajmuje się losami obrazów maryjnych, przywiezionych po II wojnie światowej z archidiecezji lwowskiej oraz z diecezji przemyskiej i łuckiej do Polski. Prace na ten temat publikuje w prasie krajowej i polonijnej.

W książce „Wołyńskie Madonny ...” Autor nakreślił dzieje tych kresowych wizerunków wynikające ze zmiany granic Rzeczypospolitej po 1939 i 1945 roku. We wstępie pisze On m.in.: *“Praca ma charakter popularny i nie jest jej zadaniem pełne omówienie podjętego tematu, z różnych bowiem względów zadanie takie było dla mnie niewykonalne.[...] Interesują mnie dzieje kresowych obrazów, także legendarne, ale szczególnie zaintrygował fenomen ich przemieszczenia podczas i po drugiej wojnie światowej, dlatego temu poświęcam najwięcej uwagi.”* (s.13).

Według Autora z Kresów południowo-wschodnich przywieziono do Polski ponad 100 czczonych wizerunków, z tego 95 z archidiecezji lwowskiej, 13 z diecezji łuckiej i 8 z przemyskiej. Najwięcej z nich znajduje się na terenie Polski południowo-zachodniej (s.14). Natomiast w samej książce Autor zawarł informacje o 13 obrazach Matki Bożej przywiezionych z Wołynia, o kilku wizerunkach Maryi, które na trwałe wpisały się w dzieje naszej literatury i kultury (obrazy Matki Bożej Berdyczowskiej i Poczajowskiej), o zaginionym, a słynnym niegdyś na Wołyniu wizerunku Matki Bożej Kazimierzkiej i o zachowanym obrazie Matki Bożej Międzyrzeckiej, czczonym przez katolików i wyznawców prawosławia. Ponadto omówił również słynące łaskami trzy obrazy

Pana Jezusa. Większość tych wizerunków znajduje się obecnie we wschodniej i centralnej części kraju.

Część wstępną pracy kończy tabela obrazująca dawne i obecne rozmieszczenie obrazów sakralnych z diecezji łuckiej, a także mapa ilustrująca przemieszczenie tych obrazów z Wołynia. Zasadniczą część książki stanowią krótkie monografie poszczególnych obrazów. Wielkim walorem tych monografii jest strona ikonograficzna. Autor starał się bowiem skompletować materiał ilustracyjny dotyczący nie tylko samego wizerunku, ale również świątyni, w której ten wizerunek się znajdował. Pracę zamyka bibliografia, spis ilustracji oraz skorowidze nazw osobowych i geograficznych. Na zakończenie wstępu Autor pisze: „*Niniejsza monografia może – w pewnym zakresie – pełnić rolę przewodnika i pomóc w odnalezieniu świętych wizerunków czczonych niegdyś na Kresach przez naszych dziadów i ojców*” (s.17). I taką rolę to wydawnictwo na pewno spełnia.

Książka „*Madonny Kresowe...*” ma już inny charakter, dotyczy bowiem rozmieszczenia czczonych wizerunków Maryi i Pana Jezusa przywiezionych z różnych zakątków dawnych ziem kresowych, a znajdujących się obecnie w świątyniach diecezji opolskiej. We wstępie Autor pisze: „*Niniejsza monografia obejmuje wszystkie znane mi obrazy MB [Matki Bożej] przywiezione z Kresów południowo-wschodnich, gdyż fakt ich kresowej proveniencji przyjąłem za podstawowe kryterium – niezależnie od zasięgu kultu, wartości artystycznej, czasu powstania itp.*” (s.12).

Podobnie jak w przypadku poprzedniej książki, również w tej części wstępną kończy tabela z rozmieszczeniem wizerunków dawniej i obecnie oraz mapa ilustrująca przemieszczenie obrazów. Na terenie diecezji opolskiej znajduje się dzisiaj 11 wizerunków z archidiecezji lwowskiej, 1 wizerunek z diecezji przemyskiej i 2 z diecezji łuckiej. Opisy poszczególnych obrazów wzbogacone są o część ikonograficzną. Całość pracy kończą: bibliografia, spis ilustracji oraz skorowidze nazw osobowych i geograficznych.

Obie recenzowane pozycje stanowią swego rodzaju całość. Jak wynika z zamieszczonej noty biograficznej o Autorze cykl ten będzie kontynuowany, co należy przyjąć z dużym zadowoleniem. Jest on bowiem niezbędny dla należytego zrozumienia genezy współczesnego pielgrzymowania do wielu ośrodków kultu religijnego, które swój rozwój zawdzięczają translokacji cudownych wizerunków z terenu dawnych Kresów Rzeczypospolitej.